

APLIKACE

PRÁVA

První autorský odborný časopis

4/2020

**ŽALOBA
A ROZHODUJÍCÍ
SKUTEČNOSTI**

str. 3

**ROVNOST ÚČASTNÍKŮ
ADHEZNÍHO ŘÍZENÍ
A NÁKLADY POŠKOZENÉHO**

str. 5

**ZMĚNA A POTVRZENÍ
NEÚPLNÉHO VÝROKU
ROZSUDKU SOUDU I. STUPNĚ**

str. 10

www.aplikaceprava.cz

*„ Právo není spravedlnost,
ale spravedlnost je přirozené právo. „*

GNÓMY, Luboš Chalupa

OBSAH 4/2020

**ŽALOBA A ROZHODUJÍCÍ
SKUTEČNOSTI**

str. 3

**ROVNOST ÚČASTNÍKŮ
ADHEZNÍHO ŘÍZENÍ
A NÁKLADY POŠKOZENÉHO**

str. 5

**ZMATEČNOST VÝROKU
ROZSUDKU VE SPOJENÍ
S DOPLŇJÍCÍM ROZSUDKEM**

str. 8

**ZMĚNA A POTVRZENÍ
NEÚPLNÉHO VÝROKU ROZSUDKU
SOUDU I. STUPNĚ VE VĚCI SAMÉ**

str. 10

Redakční informace:

Elektronický časopis se sborníkem právních statí APLIKACE PRÁVA vydává JUDr. Luboš Chalupa, www.aplikaceprava.cz, redakce@aplikaceprava.cz, Křížkova 156, 186 00 Praha 8.

Redakční rada: JUDr. Luboš Chalupa, JUDr. Věra Chandrycká.

Časopis vychází jednou za 3 měsíce. Časopis APLIKACE PRÁVA je registrován v Českém národním středisku ISSN Národní technické knihovny (ISSN 2336-5560). © Všechna práva vyhrazena. Jakákoli další publikace, přetištění nebo distribuce jakéhokoli materiálu nebo části materiálu uveřejněného v časopise APLIKACE PRÁVA (tištěnou i elektronickou formou) je možná pouze s uvedenou citací autora, názvu a čísla časopisu.

Časopis APLIKACE PRÁVA č. 4/2020 byl vydán dne 6. 2. 2021.

JUDr. Luboš Chalupa

APLIKACE PRÁVA je nový bezplatný internetový právní časopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické veřejnosti se zájmem o právo.

APLIKACE PRÁVA je prvním autorským odborným časopisem obsahujícím sborník právních statí JUDr. Luboše Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných článků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce, Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s rozsáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti právního řádu ČR v širším smyslu.

V dnešní internetové době, kdy rozhodují dny, lze autoritou prioritu nových průlomových myšlenek nejlépe zajistit vydáváním vlastního odborného časopisu až s následným převzetím ostatními autory, kteří je dále rozvedou a precizují. Autorské právo v novodobém pojetí nesprávně více chrání jiný způsob vyjádření již existující autorské myšlenky obsažené v určitém díle s jejím častým přisvojováním ze strany dalších osob za vlastní než původní originální myšlenku samu.

Smyslem nového časopisu je být podnětem pro soudní praxi, zejména rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR, pro jejichž vysokou kvalitu je nezbytná odborná oponentura i zdroj nových právních názorů.

APLIKACE PRÁVA může být rovněž inspirací pro další autory i jiných společenských oblastí, aby oni sami mohli přispět k rozvoji daného oboru svými novými myšlenkami a názory prostřednictvím pravidelného zveřejňování v jimi vydávaném internetovém odborném časopise bez nutnosti zdlouhavého vydávání v tištěných periodikách s redakčními radami s rizikem ztráty priority či aktuálnosti.

JUDr. Luboš Chalupa

ŽALOBA A ROZHODUJÍCÍ SKUTEČNOSTI

Nepřiměřenou délku občanského soudního řízení povětšinou vyvolává, že soudce nemá dostatečně ujasněnou otázku předmětu řízení a z toho vyplývající rozsah prokazovaných rozhodujících skutečností.

1. Neujasnění předmětu řízení a z toho vyplývajících rozhodujících skutečností, které jsou předmětem dokazování, je nejčastějším důvodem nepřiměřené délky soudního řízení s tím, že mnozí účastníci neznalosti soudce zneužívají opakovanými rozsáhlými podáními s desítkami tvrzení o nerozhodných skutečnostech, často majících povahu demagogie, pomluv, odvádění pozornosti od podstatných souvislostí atd.

2. Předmět řízení vymezuje žaloba vylíčením rozhodujících skutečností prokazujících vznik, rozsah a splatnost žalovaného nároku včetně příslušenství s uvedením toho, čeho se žalobce domáhá.

3. Neobsahuje-li žaloba všechny rozhodující skutečnosti prokazující vznik, rozsah a splatnost žalovaného nároku včetně příslušenství s uvedením toho, čeho se žalobce domáhá, vyzve soud žalobce k doplnění žaloby ve smyslu ustanovení § 43 o. s. ř.

4. Rozhodujícími skutečnostmi ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. jsou jen skutečnosti, které prokazují vznik, rozsah a splatnost žalovaného nároku včetně jeho příslušenství, jakož i další skutečnosti, které obligatorně stanoví příslušné hmotně právní ustanovení upravující předmětný právní vztah.

5. Rozhodujícími skutečnostmi ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. mohou být spíše výjimečně i další skutečnosti prokazující nesoulad s dobrými mravy, nepoctivý výkon práv atd.

6. Soudce si musí už na počátku řízení vyjasnit rozhodující skutečnosti zakládající vznik, rozsah a splatnost žalovaného nároku včetně příslušenství, které jsou předmětem dokazování, nejlépe vyznačením v samotné žalobě, případně vlastními výpisky s tím, že k dalším, mnohačetným tvrzením účastníka může přihlížet jen, pokud mají dopad na rozpor s dobrými mravy či nepoctivý výkon práv, jinak je má ignorovat jako irelevantní, zvláště mají-li povahu demagogie či pomluv typu: „Já jsem svatý, ostatní jsou gauneři.“

7. Soudce si má již na počátku řízení z žaloby, případně jejího doplnění do koncentrace řízení, vymezit rozhodující skutečnosti o:

- a) vzniku žalovaného nároku
- b) rozsahu žalovaného nároku
- c) splatnosti žalovaného nároku
- d) zvláštní skutečnosti, které pro daný nárok obligatorně stanoví příslušná hmotně právní norma
- e) ovzniku, rozsahu a splatnosti příslušenství žalovaného nároku
- f) oozporu s dobrými mravy, poctivým výkonem práv atd.

8. Soudce si má z vyjádření žalovaného k žalobě, případně z jeho doplnění, vymezit žalovaným uplatněné námitky vyvracející rozhodující skutečnosti:

- a) popírající vznik žalovaného nároku
- b) popírající rozsah žalovaného nároku
- c) popírající splatnost žalovaného nároku
- d) popírající zvláštní skutečnosti, který pro daný právní vztah obligatorně stanoví příslušná hmotně právní norma
- e) popírající vznik, rozsah a splatnost příslušenství žalovaného nároku
- f) o rozporu s dobrými mravy či poctivým výkonem práv atd.

9. Platí kautela, že: „**Řádně podanou žalobu obsahující všechny rozhodující skutečnosti o vzniku, rozsahu a splatnosti žalovaného nároku včetně jeho příslušenství již nelze dále doplnit, nejvýše upřesnit.**“

10. Podal-li například žalobce řádnou žalobu bez nutnosti odstranění jejích vad ve smyslu ustanovení § 43 o. s. ř. jednoznačně vymezenou všemi rozhodujícími skutečnostmi s uvedením toho, čeho se domáhá výslovně jako žalobu o bezdůvodné obohacení za bezesmluvní užívání cizí nemovitosti za určitou dobu v určité výši, nemůže tuto žalobu, a to ani do skončení koncentrace řízení, „doplnit“ o žalobu o náhrady škody v rozsahu, v jakém žalovaná částka přesáhne v řízení zjištěnou výši obvyklého nájemného v daném místě a čase.

11. Řádně podanou žalobu lze rozšířit o další žalovaný nárok jen pravomocným usnesením o přípustnosti rozšíření žaloby a nikoli tak, jak se s využíváním nejasněnosti soudce o předmětu řízení a o rozsahu prokazovaných rozhodujících skutečností pokouší někteří advokáti samotným tvrzením žalobce, např. že: „**předmětnou nemovitost mohl pronajmout svému kamarádovi za vyšší než tržní částku**“ s doložením jeho čestného prohlášení (papírový zisk).

12. Po skončení koncentrace řízení již nelze bez dalšího žalobu doplnit o další rozhodné skutečnosti, tyto lze nejvýše dále upřesnit či odůvodnit.

13. Vyzval-li předseda senátu při prvním jednání výslovně jen k doplnění důkazních návrhů účastníka, neprodukuje se tím i lhůta k doplnění rozhodných skutečností.

14. Právní následky uplynutí koncentrace řízení zásadně skončením prvního soudního jednání ve věci platí i v případě zrušení rozsudku soudu I. stupně v rámci odvolacího řízení, dovolacího řízení či řízení o ústavní stížnosti, i když soudní praxe vychází spíše z toho, že po vrácení věci soudu I. stupně k dalšímu projednání a rozhodnutí účastníci tvrdí nové rozhodné skutečnosti a navrhují k nim nové důkazy jako by koncentrace v rámci prvního řízení před soudem I. stupně ani nebyla.

15. Nejen v řízení o vydání bezdůvodného obohacení za bezesmluvní užívání cizí nemovitosti, ale i v řízení o náhradu škody vůči státu vzniklé nezákonnou vazbou, žalobci často uplatňují ušlý zisk z domněle zamýšlených činností, které nikdy před tím ani nikdy potom fakticky nevykonávali, ale právě a jen v době protiprávního jednání žalovaného a nezákonné vazby k tomu mělo jen na papíře a jen v této době „zázračně“ dojít („papírový zisk“).

16. Trh je neobjektivnějším měřítkem reálné výše bezdůvodného obohacení i vzniklé škody a aktivita poškozeného a její ziskovost před vznikem škody a po jejím vzniku vymezuje hranice reálně ušlého zisku vyvracející mimořádné „papírové“ příjmy poškozeného právě a jen v době protiprávního jednání škůdce, včetně státu, na základě potvrzení spřízněných osob s poškozeným.

17. Soud není vázán právním názorem žalobce o právní povaze žalovaného nároku, což odráží ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. tím, že má-li za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkovra právního názoru, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vylíčení rozhodných skutečností.

18. Posoudil-li žalobce v souladu s jeho úplnými rozhodujícími skutečnostmi obsaženými v samotné žalobě žalovaný nárok co do právního důvodu správně – např. jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení za bezesmluvní užívání cizí nemovitosti - nelze dodatečně bez připuštění rozšíření žaloby pravomocným usnesením soudu „doplnit“ řádně podanou žalobu o další nárok, např. na náhradu škody, ve výši rovnající se rozdílu mezi částkou uplatněnou žalobou a konečnou výši nároku později zjištěnou soudem (např. rozdíl mezi výši žalovaného bezdůvodného obohacení a výši zjištěné v řízení na základě znaleckého posudku).

19. Ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. lze tak aplikovat jedině tehdy, pokud celý původně žalovaný jednotlivý nárok žalobce neposoudil po právní stránce správně a soudce má za to, že je možné jej celý posoudit právně jinak, pročez jej vyzve, aby v potřebném rozsahu rozhodující skutečnosti doplnil.

20. Podal-li žalobce co do základu řádnou žalobu na vydání bezdůvodného obohacení za bezesmluvní užívání cizí nemovitosti, může žalobce navrhnout připuštění rozšíření žaloby o další žalovaný nárok na náhradu škody včetně ušlého zisku s uvedením jeho určité výše bez možnosti obecného „započtení ze zůstatku“ z dříve žalovaného nároku na vydání bezdůvodného obohacení, tj. je vyloučeno, aby: „co zbylo z výše prvního žalovaného nároku je jiným nárokem“. Samotné tvrzení žalobce po vyjádření žalovaného k žalované výši bezdůvodného obohacení, že předmětnou nemovitost mohl v rozhodné době pronajmout svému kamarádovi za násobně vyšší částku než obvyklé nájemné, tak nelze považovat za uplatnění nového nároku na náhradu škody, ale jen jako argument žalobce k výši žalovaného bezdůvodného obohacení.

JUDr. Luboš Chalupa

ROVNOST ÚČASTNÍKŮ ADHEZNÍHO ŘÍZENÍ A NÁKLADY POŠKOZENÉHO

Protože v trestním řízení narůstá četnost i výše uplatňování občanskoprávních nároků poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení, je nutno i v této části trestního řízení dodržovat základní principy spravedlivého a tím i rovného soudního řízení o soukromoprávních nárocích.

1. V rámci adhezního řízení¹ jsou často porušována základní pravidla spravedlivého procesu tím, že orgány činné v trestním řízení nezasílají obviněnému k vyjádření návrh poškozeného ve smyslu ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení, případně i jeho doplnění, ani soud I. stupně před vydáním rozhodnutí odsouzenému nezasílá návrh poškozeného na přiznání nákladů potřebných k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích a na vydání bezdůvodného obohacení vůči odsouzenému ve smyslu ustanovení § 155 odst. 4 tr. řádu, což je vždy hrubým porušením práva na spravedlivé soudní řízení dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

2. I v rámci adhezního řízení musí orgán činný v trestním řízení dodržovat základní pravidla spravedlivého procesu o soukromoprávním nároku na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích a na vydání bezdůvodného obohacení, kterým je i včasné doručení návrhu poškozeného obviněnému, jakož i včasné doručení návrhu poškozeného na přiznání jeho nákladů potřebných k účelnému uplatnění těchto nároků odsouzenému k vyjádření.

3. Zákonná povinnost orgánu činného v trestním řízení řádně a včas doručit k vyjádření obviněnému návrh poškozeného na přiznání náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení s právem včas k němu navrhnout své důkazy platí i tehdy, pokud poškozený uplatní svůj nárok ve smyslu ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu ústně do protokolu při svém výslechu a to tak, že obviněnému vydá stejnopis protokolu o výslechu poškozeného, případně jej zašle obviněnému, nebo jeho obhájci. Tato povinnost platí i tehdy, pokud poškozený svůj nárok vůči obviněnému v průběhu trestního řízení později rozšíří či omezí.

4. Rovněž tak soud I. stupně je povinen ještě před vydáním rozhodnutí o náhradě nákladů adhezního řízení zaslat odsouzenému k vyjádření návrh poškozeného na přiznání potřebných účelně vynaložených nákladů adhezního řízení vůči odsouzenému ve smyslu ustanovení § 155 odst. 4 tr. řádu s vyloučením pokračování nepřijatelné soudní praxe, kdy soud I. stupně odsouzenému doručí tento návrh až s jeho vlastním rozhodnutím o nich, případně i bez vlastního návrhu poškozeného (přežívající praxe v nerovnosti práv obviněného v trestním řízení).

5. Včasné doručení návrhu poškozeného na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení orgány činnými v trestním řízení obviněnému je pro vlastní řízení důležité, neboť obviněný může uplatněný nárok poškozeného, byť zčásti, ještě v průběhu trestního řízení splnit, uznat, co do důvodu či výše, což ovlivňuje nejen další pokračování či rozsah adhezního řízení, ale i náklady poškozeného potřebné k účelnému uplatnění jeho nároku.

6. **Nedoručení návrhu účastníka řízení na vydání soudního rozhodnutí - včetně návrhu poškozeného na přiznání potřebných účelně vynaložených nákladů adhezního řízení - druhému účastníkovi k vyjádření před vydáním vlastního soudního rozhodnutí bez jednání je vždy porušením práva na spravedlivé soudní řízení narušující nejen rovnost účastníků, ale i dvojinstančnost řízení (jeden z účastníků je oproti druhému vyloučen z řízení před soudem I. stupně) tím, že soud I. stupně vydává rozhodnutí bez skutkových a právních námitek účastníka, kterému nebyl návrh doručen, což při narůstající sofistikovanosti nepoctivého jednání mnohých účastníků i jejich právníků (pomluvy, demagogie, polopravdy) často přispívá k věcné nesprávnosti pravomocných soudních rozhodnutí.**

1) „Adhezní řízení, nazývané též připojené nebo připojné, je část trestního řízení, ve které trestní soudce rozhoduje o soukromoprávních nárocích vzešlých z trestného činu. Tato výjimka ze zásady, že o soukromoprávních nárocích rozhodují civilní soudy, je stanovena z důvodu procesní ekonomie, ježto se předpokládá, že skutková podstata soukromoprávních nároků vzešlých z trestného činu je dostatečně zjištěna v trestním řízení, takže lze již na základě tohoto řízení rozhodnouti o soukromoprávních nárocích osoby, jež byla poškozena trestným činem.“ (Emil Hácha a kol., *Slovník veřejného práva československého*, svazek I. A až Ch., str. 7–8, Polygrafia-Rudolf M. Rohrer, Brno, 1929)

7. Z důvodu, že nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích i na vydání bezdůvodného obohacení, uplatněný poškozeným v rámci adhezního řízení, je soukromoprávním nárokem, aplikuje se i v něm nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ze dne 11. 7. 2007 č. 861/2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2421 ze dne 16. 12. 2015 (dále jen „Nařízení“).

8. Advokát poškozeného je povinen - s přihlédnutím k Nařízení i judikatuře Ústavního soudu² – poškozeného předem upozornit, že náhrada nákladů řízení za jeho právní zastoupení advokátem v bagatelních věcech i v rámci trestního řízení zásadně nemá přesáhnout výši pravomocně přisouzeného nároku v adhezním řízení, jinak může být toto opomenutí k tíži advokáta.

9. Poškozeného nelze právně účinně odkázat s jeho nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení, pokud poškozený ještě před vydáním meritorního rozhodnutí o jeho nároku v rámci adhezního řízení žalobou prokazatelně uplatnil totožný nárok vůči obviněnému v rámci občanského soudního řízení. *Pokud se již tak stane, je odkaz právně neúčinný a nelze k němu přihlížet jen ve prospěch poškozeného ani v rámci rozhodování o náhradě nákladů řízení za právní zastoupení poškozeného v rámci adhezního řízení.*

10. Odkázání poškozeného s nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení na v občanské soudní řízení zpravidla nelze klást jen ve prospěch poškozeného proto, že smyslem a účelem adhezního řízení je – mimo rámec prokazování viny a trestu - meritorní rozhodnutí jen v očividně prokazatelných věcech zpravidla bez nutnosti jejich dalšího prokazování mimo rámec adhezního řízení.

11. Listina základních práv a svobod i občanský soudní řád předpokládá, že totožný nárok mezi týmiž osobami je současně projednáván jen jedním soudcem v jednom soudním řízení s vyloučením zneužití výběru výhodnějšího soudu/soudce (znalosti, přetíženost, spřízněnost atd.) jen jedním z účastníků sporného právního vztahu a adhezní řízení předpokládá projednávání a rozhodování o určitých soukromoprávních nárocích – mimo prokazování o výši a trestu – v nepochybných případech, protože skutečnost, že poškozený ještě před uplatněním nároku na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení v adhezním řízení uplatnil totožný nárok vůči obviněnému žalobou v občanském soudním řízení, je důležitou okolností k tíži poškozeného, který byl odkázán se zbytkem nároku na občanské soudní řízení.

12. Rozhodnutí o náhradě nákladů za právní zastoupení advokáta poškozeného v rámci adhezního řízení musí – zvláště namítá-li neúčelnost výše odměny odsouzený – obsahovat skutečnosti, které odůvodňují, proč přiznaná výše odměny advokáta přesahuje pravomocně přisouzenou výši náhrady škody či bezdůvodného obohacení v bagatelní výši, jinak se jedná o porušení práva poškozeného na spravedlivé soudní řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Přitom je nutno přihlédnout k tomu, zda poškozený, který byl odkázán se zbytkem nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení na občanské soudní řízení, předtím již neuplatnil totožný nárok žalobou v rámci občanského soudního řízení.

2) Nález Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 1809/20, ze dne 22. 9. 2020.: „S právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod není v rozporu, je-li v tzv. bagatelních věcech výše nákladů na právní zastoupení advokátem stanovována tak, že zpravidla nebude přesahovat žalovanou částku. Výjimky z tohoto požadavku jsou možné jen v odůvodněných případech; tento požadavek dopadá i na (incidenční) řízení o určení pravosti, pořadí nebo výše pohledávky.“

13. Odůvodnění odsuzujícího rozsudku má pro zajištění spravedlivého – rovného - soudního řízení obsahovat i to, kdy a v jakém rozsahu poškozený vůči obviněnému uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení, kdy jej orgán činný v trestním řízení doručil obviněnému k vyjádření, jakož i námitky obviněného, které vůči uplatněnému nároku poškozeného vznesl včetně vypořádání se s důkazními návrhy obviněného. Totéž se týká i usnesení soudu I. stupně o přiznání nákladů adhezního řízení poškozenému.

14. Nelze přehlédnout, že v rozporu s ústavní rovností účastníků sporného řízení o soukromoprávním nároku na náhradu škody, nemajetkovou újmu v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení postrádají ustanovení § 154 až § 155 tr. řádu ustanovení o povinnosti uhradit odsouzenému jeho náklady adhezního řízení, což je de lege ferenda nepřijatelné pro stále sofistikovanější nepoctivé jednání některých domněle poškozených.

15. De lege ferenda je potřebné odstranit i rozpor mezi oprávněními poškozeného ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu a oprávněními zmocněnce poškozeného ve smyslu ustanovení § 51 odst. 2 tr. řádu, z nichž vyplývá, že zmocněnec poškozeného má - mimo účasti na hlavním líčení a veřejném zasedání – navíc právo již od zahájení řízení být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jimiž se mají objasnit skutečnosti důležité pro uplatnění práv osob, které zastupuje a jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem s právem klást vyslychaným otázky.

JUDr. Luboš Chalupa

ZMATEČNOST VÝROKU ROZSUDKU VE SPOJENÍ S DOPLŇUJÍCÍM ROZSUDKEM

V soudní praxi se občas vyskytne případ, kdy doplňující rozsudek soudu I. stupně ve výroku výslovně uvede nejen opomenutou část předmětu řízení, ale současně ve výroku rozhodne o témže předmětu řízení, o němž již předtím výrokem rozhodl doplňovaný rozsudek soudu I. stupně s tím, že jedna z těchto částí doplňovaného rozsudku je ve výroku podtržena.

1. Odvolací soudy si mnohdy ulehčují rozhodování o odvolání tím, že vědomě ignorují odvolatelem namítané vady napadeného rozsudku soudu I. stupně spoléhaje na to, že dovolací soud či Ústavní soud mlčky učiní totéž.

Stále častější přehlížení hrubého porušování procesních ustanovení i v rámci odvolacího řízení - zřejmě při úvaze soudů, že porušení jakýchkoli procesních ustanovení nevede, je-li meritorní výsledek řízení i tak věcně správný – se srovnáváním erudice soudců I. a II. stupně vede de lege ferenda k úvahám o:

- a) stále naléhavější potřebě slučování obvodních soudů statutárních měst a menších okresních soudů do jednoho městského soudu či společného okresního soudu pro více okresů
- b) občanském soudním řízení jako řízení zpravidla jednostupňovém, ale se zvláště specializovanými soudci
- c) specializovaných senátech soudů II. stupně

2. S vědomým porušováním procesních ustanovení často koresponduje nesprávná aplikace hmotně právních ustanovení, ať již z neznalosti, ulehčování náročné práce soudce bez specializace, či podjatosti.

3. Doplnující rozsudek soudu I. stupně musí ve výroku obsahovat jen chybějící předmět řízení, chybějící rozhodnutí o náhradě nákladů řízení či chybějící výrok o předběžné vykonatelnosti v doplňovaném rozsudku a nikdy, byť s podržením části výroku, nemůže ve výroku znovu rozhodnout o témže předmětu řízení, o němž již předtím ve výroku bylo rozhodnuto v doplňovaném rozsudku.

4. Výrok rozsudku soudu spolu s výrokem doplňujícího rozsudku ve smyslu ustanovení § 166 o. s. ř. tvoří nedílný celek, jehož části nesmí být ve vzájemném rozporu včetně nepřipustnosti „dvojího“ výroku o témže předmětu řízení.

5. Je nepřipustné, aby doplňující rozsudek ve výroku opakoval týž výrok doplňovaného rozsudku, byť s podržením a s vysvětlením právního významu podržení v jeho odůvodnění, které je – na rozdíl od výroku - nezávazné.

6. Podržení psaného textu obecně znamená zdůraznění části psaného textu, a to na rozdíl od přeškrtnutí psaného textu, které znamená jeho zrušení.

7. Vzhledem k tomu, že ze zákona je výslovně zavazující toliko pravomocný výrok rozsudku, je vyloučeno zhojení vady „dvojího výroku rozsudku o témže předmětu řízení“, jak v doplňovaném rozsudku soudu I. stupně, tak i v doplňujícím rozsudku soudu I. stupně jinak, než zrušením části doplňujícího rozsudku v rozsahu, ve kterém ve výroku znovu meritorně rozhodl o nechybějícím výroku doplňovaného rozsudku, ať již v odvolacím či dovolacím řízení, případně v řízení o ústavní stížnosti.

8. Doplnují rozsudek ve výroku může obsahovat jen chybějící rozhodnutí v rozsudku o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, jinak se jedná o hrubou vadu rozsudku pro „dvojí výrok téhož rozsudku o témže předmětu řízení“, který je tak bez dalšího nepřezkoumatelný.

9. Odvolací soud je povinen *ex offio* v odvolacím řízení napravit podstatnou vadu rozsudku soudu I. stupně ve spojení s doplňujícím rozsudkem, které oba ve výroku nepřipustně rozhodly o tomtéž předmětu řízení dvakrát tím, že - nezruší-li rozsudek soudu I. stupně ve spojení s doplňujícím rozsudkem a s jejich vrácením soudu I. stupně k dalšímu projednání a rozhodnutí - zruší část výroku doplňujícího rozsudku, který ve výroku opakuje meritorní rozhodnutí o tomtéž předmětu řízení, o kterém ve výroku již rozhodl doplňovaný rozsudek soudu I. stupně.

JUDr. Luboš Chalupa

ZMĚNA A POTVRZENÍ NEÚPLNÉHO VÝROKU ROZSUDKU SOUDU I. STUPNĚ VE VĚCI SAMÉ

Odvolací soud nemůže vědomě ignorovat základní procesní ustanovení občanského soudního řádu napravující vady výroku rozsudku soudu I. stupně spočívající v jeho neúplnosti s odůvodněním, že je to jedno, jestli je výrok rozsudku soudu I. stupně v části předmětu řízení neúplný, protože v dotčeném rozsahu žalobu stejně zamítá.

1. Smyslem ustanovení § 166 o. s. ř. i ustanovení § 222 odst. 2 o. s. ř. je v souladu s principem hospodárnosti, přiměřené délky řízení i spravedlnosti (zákonnosti) předcházet hrubé vadě občanského soudního řízení, aby soud vědomě nevydal pravomocný rozsudek soudu s neúplným výrokiem o jinak řádně žalovaném nároku nebo jeho části včetně vzájemné žaloby o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti.

2. Nestanoví-li zákon výslovně jinak, je občanské soudní řízení dvojinstanční. Dvojinstačnost občanského soudního řízení kategoricky vylučuje, aby odvolací soud meritorně rozhodl o části žalovaného nároku, případně i o celém žalovaném nároku, v prvním stupni pro neúplnost výrokurozsudku soudu I. stupně, a to i pokud odvolací soud v tomto rozsahu žalobu zamítá.

3. Dvojinstačnost řízení jako základní prvek spravedlivého soudního řízení vždy vylučuje, aby odvolací soud rozsudkem zamítl žalobu v rozsahu, ve kterém o ní nerozhodl rozsudek soudu I. stupně včetně doplňujícího rozsudku: *„Odvolací soud nemůže měnit či potvrzovat výrok rozsudku soudu I. stupně v rozsahu části předmětu řízení, o níž rozsudek soudu I. stupně – ani doplňujícím rozsudkem – ve výroku nerozhodl.“*

4. Nerozhodl-li rozsudek soudu I. stupně ve výroku o části předmětu řízení, např. pro chybějící určení vlastnictví určitých nemovitostí, nemůže odvolací soud - přes námitku účastníka - ignorovat svoji zákonnou povinnost dát pokyn soudu I. stupně k doplnění výroku rozsudku ve smyslu ustanovení § 222 odst. 2 o. s. ř. tehdy, pokud rozsudek soudu I. stupně ve věci samé potvrzuje či ve věci samé mění, neboť tím porušuje samotné základy občanského soudního řízení, tj. dvojinstačnost řízení, přezkumnou činnost odvolacího soudu.

5. „Ustanovení § 222 odst. 2 o. s. ř. stanoví, že odvolací soud může ještě před rozhodnutím o odvolání nařídit, aby soud I. stupně svůj rozsudek doplnil (§ 166), nerozhodl-li o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o návrhu na předběžnou vykonatelnost, z důvodu, že správně předjímá další případy, ve kterých je tento jiný, jinak důvodný, způsob vyřízení odvolání vyloučen či je a priori nepraktický, např. zpětvzetí odvolání s nabytím právní moci jako kdyby nebylo podáno, zpětvzetí žaloby v odvolacím řízení, uzavření soudního smíru v odvolacím řízení, zrušení rozsudku soudu I. stupně.“⁴

4. Luboš Chalupa, K povinnosti soudu vydat doplňující rozsudek, APLIKACE PRÁVA č. 3/2020, 2020)

6. Týká-li se neúplnost výroku rozsudku soudu I. stupně jen chybějícího výroku o náhradě nákladů řízení nebo předběžné vykonatelnosti, lze připustit, že odvolací soud nemusí dát pokyn soudu I. stupně k vydání doplňujícího usnesení dle § 222 odst. 2 o. s. ř., mění-li rozsudek soudu I. stupně tím, že žalobu ve věci samé v dotčeném rozsahu zamítá.

7. Lze připustit, že i v případě kdy rozsudek soudu II. stupně rozsudek soudu I. stupně v celém rozsahu ruší a řízení zastavuje (např. pro překážku věci zahájené, rozsouzené), není již zapotřebí, aby soud I. stupně k pokynu odvolacího soudu dle § 222 odst. 2 o.s.ř. ještě předtím vydal doplňující rozsudek soudu I. stupně dle ustanovení § 166 o.s.ř., což však není případ, kdy rozsudek soudu II. stupně žalobu meritorně zamítá.

8. Ignoroval-li odvolací soud - přes námitku účastníka - neúplnost výroku rozsudku soudu I. stupně spočívající v opomenutí rozhodnutí o části předmětu řízení, např. s odůvodněním, že to je jedno, když rozsudek soudu II. stupně mění rozsudek soudu I. stupně tak, že žalobu v celém rozsahu zamítá, jedná se o svévoli, kterou je nutno napravit v rámci řízení o dovolání či o ústavní stížnost.

JUDr. Luboš Chalupa

